

Małgorzata Gluchowska, Iwona Paradowska-Stankiewicz

OSPA WIETRZNA W POLSCE W 2010 ROKU

CHICKENPOX IN POLAND IN 2010

Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie

STRESZCZENIE

WSTĘP. Ospa wietrzna jest chorobą wieku dziecięcego, po 15 r.ż. zachorowania występują sporadycznie. Mimo, że jest uważana za chorobę o łagodnym przebiegu, to może powodować powikłania o różnym stopniu ciężkości z koniecznością hospitalizacji. Począwszy od 2004 r. obserwowana jest w Polsce wysoka zapadalność na ospę wietrzną.

CEL PRACY. Celem pracy była ocena sytuacji epidemiologicznej ospy wietrznej w Polsce w 2010 r. oraz porównanie z sytuacją w poprzednich latach.

MATERIAŁ I METODY. Analizę sytuacji epidemiologicznej ospy wietrznej w Polsce w 2010 r. przeprowadzono na podstawie danych zbiorczych o zachorowaniach na choroby zakaźne opublikowanych w rocznych biuletynach: „Choroby zakaźne i zatrucia w Polsce w 2010 r.” (Czarkowski MP. i in., Warszawa, NIZP-PZH, GIS) oraz „Szczepienia Ochronne w Polsce w 2010 r. (Czarkowski MP. i in., Warszawa, NIZP-PZH, GIS). Ponadto w pracy powoływano się na Program Szczepień Ochronnych na 2010 r. (Załącznik do komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego z dn. 22 października 2009 r.). Dane o liczbie osób hospitalizowanych oraz o liczbie powikłań z powodu ospy wietrznej pochodzą z Zakładu Centrum Monitorowania i Analiz Stanu Zdrowia Ludności NIZP-PZH.

WYNIKI. W 2010 r. zarejestrowano 183 446 zachorowań na ospę wietrzną, najwięcej w województwie mazowieckim, najmniej w województwie podlaskim. Zapadalność wyniosła 480,04 na 100 000 i była znacznie wyższa w porównaniu z 2009 r. (367,2). Najwyższą zapadalność na ospę wietrzną wynoszącą 4298,4 na 100 000 zanotowano u dzieci w wieku 5-9 lat. Najwięcej zachorowań (szczyt zachorowań) zarejestrowano w okresie od stycznia do czerwca, najmniej we wrześniu. Zapadalność na ospę wietrzną była wyższa wśród mężczyzn niż kobiet. Zapadalność mieszkańców miast (468,8 na 100 000) była niższa niż mieszkańców wsi (498,6). Najwyższą zapadalność zanotowano w miastach liczących 55-99 tys. mieszkańców (532,2 na 100 000), najniższą w miastach >100 tys. (439,1 na 100 000).

ABSTRACT

INTRODUCTION. Chickenpox is a common childhood disease. It occurs sporadically in persons over the age of 15. Regardless of the fact that chickenpox is considered to be a disease of benign course, it may cause complications of different severity levels and with necessity of hospitalization. Since 2004, a high incidence of chickenpox is observed in Poland.

OBJECTIVES. The aim of the present article was to analyze the epidemiological situation of chickenpox in Poland in 2010 with its comparison to the situation observed in the previous years.

MATERIAL AND METHODS. The epidemiological situation of chickenpox in Poland in 2010 was analyzed on the basis of aggregated data on infectious diseases published in the annual bulletins, i.e.: "Infectious diseases and poisonings in Poland in 2010" (Czarkowski MP. et al., Warsaw, NIPH-NIH, Chief Sanitary Inspectorate) and "Vaccinations in Poland in 2010" (Czarkowski MP. et al., Warsaw, NIPH-NIH, Chief Sanitary Inspectorate). In the present article the authors also referred to the Polish Immunization Programme for 2010 (annex to the statement of the Chief Sanitary Inspector of 22 October 2009). The data on the number of hospitalized persons and complications due to the chickenpox was derived from the Department - Centre for Monitoring and Analyses of Population Health Status and Health Care System (NIPH-NIH).

RESULTS. In 2010, 183 446 cases of chickenpox were reported. The highest number of chickenpox cases was registered in mazowieckie voivodeship, the lowest – in podlaskie voivodeship. The incidence was estimated at 480.04 per 100 000 population and was significantly higher than the incidence observed in 2009 (367.2). The highest chickenpox incidence, which amounted to 4298.4 per 100 000, was reported in children aged 5-9 years. The highest number of chickenpox cases (the peak) was reported in the period from January to June. The lowest number of cases was registered in September. The chickenpox incidence was higher in men than women and in the inhabitants of villages (498.6 per 100 000) than in persons residing in towns (468.8).

W 2010 r. z powodu ospy wietrznej hospitalizowano 1007 osób. Zaszczepiono 31 540 osób w tym: 30 513 osób w wieku 0-19 lat.

PODSUMOWANIE. Od 2004 r. zaznaczyła się tendencja do narastania liczby rejestrowanych zachorowań na ospę wietrzną w Polsce. Jest to związane z poprawą rejestracji tej choroby.

Słowa kluczowe: *ospa wietrzna, epidemiologia, Polska, rok 2010*

The highest incidence was observed in towns with the number of inhabitants ranging from 55 to 99 thousands (532.2 per 100 000), while the lowest incidence was reported in towns over 100 thousand inhabitants (439.1 per 100 000). Overall, 1007 persons were hospitalized due to the chickenpox. A total of 31 540 persons were vaccinated, of whom 30 513 persons belonged to the age group 0-19 years.

CONCLUSIONS: Since 2004, an increase in the number of reported chickenpox cases is observed in Poland. It is a consequence of improvement in chickenpox registration.

Key words: *chickenpox, epidemiology, Poland 2010*

WSTĘP

Ospa wietrzna ze względu na wysoką zaraźliwość jest chorobą łatwo i szybko rozprzestrzeniającą się w środowisku. Wzrost zachorowań na ospę wietrzną występuje średnio co 3-4 lata (okresowość epidemiczna choroby). Szczepienia przeciw ospie są zalecane dla osób w sposób szczególny narażonych na zakażenie.

nych biuletynów: „Choroby zakaźne i zatrucia w Polsce w 2010 r.” (M.P. Czarkowski i wsp. – NIZP-PZH, GIS) oraz „Szczepienia Ochronne w Polsce w 2010 r.” (M.P. Czarkowski i wsp. – NIZP-PZH, GIS). Informacje dotyczące szczepień przeciw ospie wietrznej pochodzą z „Programu Szczepień Ochronnych na 2010 r.” (załącznik do Komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego z 22 października 2009 r.).

MATERIAŁ I METODY

Analizę epidemiologicznej sytuacji ospy wietrznej w Polsce w 2010 r. przedstawiono na podstawie rocz-

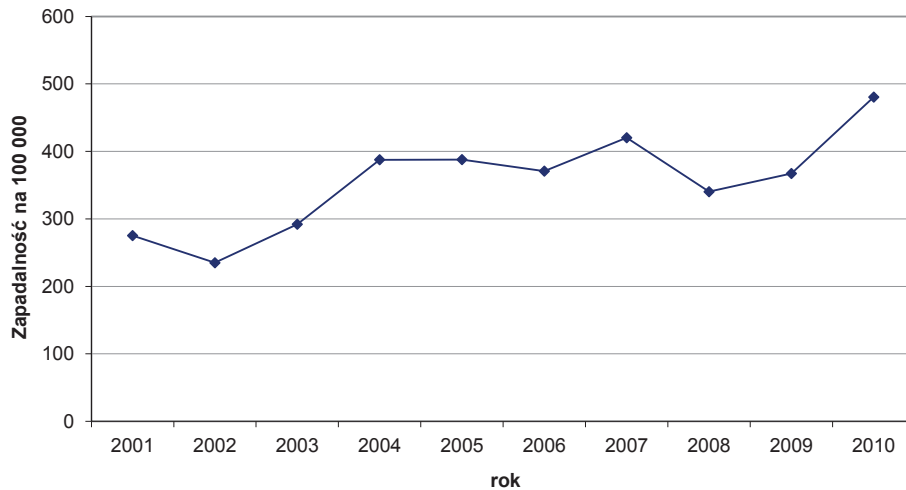
SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA

W 2010 r. zarejestrowano 183 446 zachorowań na ospę wietrzną, tj. o 30,1% więcej niż w roku ubiegłym.

Tabela I. Ospa wietrzna w Polsce w latach 2008-2010. Liczba zachorowań i zapadalność na 100 000 ludności oraz liczba hospitalizowanych chorych wg województw

Table I. Chickenpox in Poland in 2008-2010. Number of cases and incidence per 100 000 population and number of hospitalized by voivodeship

Województwo	2008		2009		2010		Hospitalizacja	
	zachorowania	zapadalność	zachorowania	zapadalność	zachorowania	zapadalność	liczba	%
Polska	129 662	340,2	140 115	367,2	183 446	480,4	1 007	0,55
1. Dolnośląskie	8423	292,8	8 847	307,5	13771	478,6	48	0,35
2. Kujawsko-Pomorskie	9641	466,6	9610	464,5	12941	625,3	128	0,99
3. Lubelskie	6221	287,6	6100	282,4	10214	474	77	0,75
4. Lubuskie	3562	353,1	5645	559,1	7242	716,5	23	0,32
5. Łódzkie	6839	268	9123	358,4	8837	348,1	84	0,95
6. Małopolskie	11223	341,9	10964	333	15162	458,9	67	0,44
7. Mazowieckie	19413	373,7	16111	309	26582	508	124	0,47
8. Opolskie	4490	434	6437	623,8	4321	419,6	23	0,53
9. Podkarpackie	5439	259,3	5198	247,5	6105	290,3	45	0,74
10. Podlaskie	3991	334,8	4478	376	3768	316,9	42	1,11
11. Pomorskie	6293	284,1	7879	354,1	8893	397,8	87	0,98
12. Śląskie	16119	346,7	20833	448,7	26087	562,4	79	0,30
13. Świętokrzyskie	6323	496,5	5101	401,3	6455	509	37	0,57
14. Warmińsko-Mazurskie	4799	336,4	4147	290,5	7399	518,3	19	0,26
15. Wielkopolskie	12925	381,1	15534	456,5	19322	565,9	101	0,52
16. Zachodniopomorskie	3961	234,1	4108	242,6	6347	374,8	23	0,36

Ryc.1. Ospa wietrzna w Polsce w latach 2001-2010. Zapadalność na 100 000 ludności

Fig. 1. Chickenpox in Poland in 2001-2010. Incidence per 100 000 population

Wzrost liczby zachorowań na ospę wietrzną od 2008 r. potwierdza okresowość epidemiczną choroby, która przypada średnio co 3-4 lata. Analizując dane o zapadalności na ospę wietrzną na przestrzeni ostatniej dekady, zarysowuje się tendencja wzrostowa zapadalności od 2004 r., za wyjątkiem 2008 r. i utrzymująca się w kolejnych latach na dość wysokim poziomie (ryc. 1).

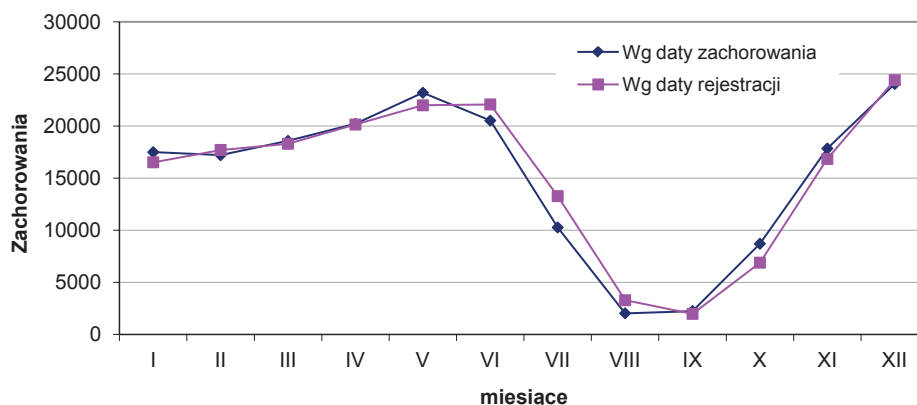
Zapadalność na ospę wietrzną w Polsce w 2010 r. wyniosła 480,4 na 100 000 i była wyższa w porównaniu z 2009 r. o 30,8%. Najwięcej zachorowań zarejestrowano w województwie mazowieckim (26 582), śląskim (26 087) oraz wielkopolskim (19 322). Najmniej w województwie podlaskim (3 768), opolskim (4 321) i podkarpackim (6 105). Największy o 78,4% wzrost zapadalności w stosunku do roku poprzedniego, zanotowano w województwie warmińsko-mazurskim, zaś największy spadek w województwie opolskim o 32,7% (tab. 1).

Ospa wietrzna charakteryzuje się sezonowością. Najwięcej zachorowań odnotowano w okresie od stycznia do czerwca, tj. 116 745 (wg daty rejestracji), co stanowiło 63,6% wszystkich zarejestrowanych za-

chorowań. Szczyt zachorowań wystąpił w czerwcu, zarejestrowano wówczas 22 076 zachorowań. Najmniej zachorowań zarejestrowano we wrześniu - 1984 (ryc. 2).

Ospa wietrzna należy do bardzo zaraźliwych chorób wieku dziecięcego, toteż najwięcej zachorowań odnotowuje się wśród dzieci przebywających w zbiorowościach typu szkoły czy przedszkola. W 2010 r. najwięcej zachorowań na ospę wietrzną zarejestrowano u dzieci i młodzieży do 14 roku życia, tj. 168 484, co stanowiło 91,8% ogółu liczby zarejestrowanych przypadków. Przeważały zachorowania dzieci w wieku 5-9 lat - 76 651, co stanowiło 41,8% ogółu zachorowań, zapadalność 4298,4 oraz w grupie wieku 0-4 lata - 39,7% ogółu liczby zachorowań (72 834 zachorowania, zapadalność 3675,8 na 100 000). Zachorowania na ospę wietrzną osób powyżej 20 r.ż stanowiły 5,6% ogółu przypadków. U osób powyżej 75 r.ż. zarejestrowano 65 przypadków - zapadalność 2,7 na 100 000 (tab.II).

W 2010 r. zapadalność mężczyzn wyniosła 508,0 na 100 000 i była o 11,7% wyższa od zapadalności kobiet. Zapadalność kobiet i mężczyzn w poszczególnych

Ryc.2. Ospa wietrzna w Polsce w 2010 roku. Liczba zachorowań wg miesięcy

Fig.2. Chickenpox in Poland in 2010. Number of cases by months

Tabela II. Ospa wietrzna w Polsce w latach 2009-2010. Liczba zachorowań, zapadalność na 100 000 ludności i udział procentowy wg wieku

Table II. Chickenpox in Poland in 2009-2010. Number of cases, incidence per 100 000 population and percentage in age groups

Grupy wieku	2009 r.			2010 r.		
	zachorowania	zapadalność	%	zachorowania	zapadalność	%
0-4	53634	2779,00	38,30	72834	3675,80	39,70
0	4242	998,70	3,00	5586	1337,60	3,05
1	6718	1678,50	4,80	9062	2178,30	4,94
2	8441	2223,20	6,00	11307	2822,20	6,16
3	15401	4191,30	11,00	21511	5664,60	11,73
4	18832	5262,80	13,40	25368	6904,30	13,83
5-9	58663	3252,80	41,90	76651	4298,40	41,78
5	17475	4979,90	12,50	23863	6669,10	13,01
6	15666	4476,90	11,20	20528	5850,70	11,19
7	11292	3167,20	8,10	14018	4007,90	7,64
8	8054	2185,60	5,70	10186	2857,40	5,55
9	6176	1635,70	4,40	8056	2187,10	4,39
10-14	15252	735,50	10,90	18999	946,00	10,36
15-19	3922	152,30	2,80	4623	186,90	2,52
20-29	3664	58,25	2,60	0	70,25	0,00
30-39	3721	65,45	2,70	0	78,30	0,00
40+	1259	25,10	0,80	1437	8,27	0,78
Ogółem	140115	367,20	100,00	183446	420,20	100,00

grupach wieku nie różniła się w sposób znaczący. Zapadalność ogółem mieszkańców miast wyniosła 468,8 na 100 000 i była niższa niż mieszkańców wsi (498,6). Wśród dzieci w wieku 0-4 lata wyższą zapadalność zaobserwowano w miastach tj. 4287,6 na 100 000, w porównaniu z zapadalnością na wsi – 2828,8 na 100 000. W miastach liczących 55-99 tys. mieszkańców zanotowano najwyższą zapadalność – 532,2 na 100 000, podczas gdy najniższą w miastach >100 tys. – 439,1 na 100 000 mieszkańców.

W 2010 r. z powodu ospy wietrznej hospitalizowano 1007 osób (0,55% ogółu). Ponad sto osób poddano hospitalizacji w województwie kujawsko-pomorskim (128 osób), mazowieckim (124 osoby) oraz wielkopolskim (101 osób). Najmniej osób hospitalizowano w województwie warmińsko-mazurskim – 19 osób (0,26% ogółu) (tab.1).

Powikłania. Do najczęściej występujących powikłań ospy wietrznej należą wtórne ropne zakażenie skóry (wskutek bakteryjnego nadkażenia wykwitów ospowych np. w wyniku drapania), wirusowe zapalenie płuc, bakteryjne zapalenie płuc, aseptyczne zapalenie mózgu z towarzyszącą ataksją mózdkową oraz zespół Reye'a. Powikłania neurologiczne, takie jak zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych występują dość rzadko. W 2010 r. zarejestrowano 36 przypadków

powikłanych zapaleniem mózgu i 29 zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych. Inne powikłania wystąpiły u 488 spośród 1007 hospitalizowanych pacjentów.

Szczepionka przeciw ospie wietrznej. W Polsce dostępne są szczepionki: monowalentna zawierająca żywy, pozbawiony zjadliwości (atenuowany) szczep wirusa ospy wietrznej varicella-zoster oraz poliwalentna, skojarzona z odrą, świnką oraz różyczką. Szczepionka monowalentna, podawana jest wyłącznie podskórną (najlepiej w górną, boczną część ramienia) i zalecana jest od 9 miesiąca życia. Można ją podawać również w ramach profilaktyki poekspozycyjnej. Szczepionkę poliwalentną podaje się dzieciom w wieku od 11 miesiąca życia do 12 r. ż., podskórną lub domięśniowo. Od 2010 r. obowiązuje dwudawkowy schemat szczepień: pierwsza dawka podawana jest w 13-23 miesiącu życia, zaś druga w 14-24 miesiącu życia, przy czym minimalny odstęp pomiędzy dawkami powinien wynosić 6 tygodni (optymalnie od 6 tygodni do 3 miesięcy).

Kalendarz szczepień i jego realizacja. W Polsce od 2002 r. szczepienie przeciw ospie wietrznej należy do grupy szczepień zalecanych. Zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych na rok 2010, szczepienie przeciw ospie wietrznej jest obowiązkowe dla osób narażonych w sposób szczególny na zakażenie. Do wspomnianej grupy należą dzieci przed 12 rokiem życia, z upośledzeniem odporności o wysokim ryzyku ciężkiego przebiegu choroby, z ostrą białaczką limfoblastyczną w okresie remisji, zakażonym HIV, przed leczeniem immunosupresyjnym lub chemioterapią oraz dzieci do ukończenia 12 roku życia z otoczenia osób wspomnianych powyżej, które nie chorowały na ospę wietrzną. Ponadto szczepienie przeciw ospie wietrznej jest zalecane dla osób, które nie chorowały na ospę wietrzną i nie zostały wcześniej zaszczepione w ramach szczepień obowiązkowych czy zalecanych, oraz kobiet planujących zajście w ciążę, które wcześniej nie chorowały na ospę wietrzną.

W 2010 roku w naszym kraju zaszczepiono 31 540 osób przeciw ospie wietrznej tj. o około 6 000 osób więcej w porównaniu z 2009 r. Wśród osób zaszczepionych 96,7% (30 513) stanowiły osoby w wieku 0-19 lat. Powyżej 20 roku życia zaszczepiono 1 027 osób. Najwięcej osób zaszczepiono w województwie mazowieckim (7418), dolnośląskim (5049), wielkopolskim (3764), oraz śląskim (2487), najmniej w województwie świętokrzyskim – 324 osoby.

Podsumowanie i wnioski. Wysokiej zapadalności na ospę wietrzną towarzyszy utrzymująca się na dość wysokim poziomie liczba hospitalizacji i powikłań. Na uwagę należy mieć fakt, iż najskuteczniejszym działaniem profilaktycznym jest szczepienie, które nie gwarantuje stuprocentowej ochrony przed zacho-

rowaniem, ale znacznie łagodzi objawy choroby, oraz zapobiega groźnym powikłaniom.

Otrzymano: 2.04.2012 r.

Zaakceptowano do druku: 4.04.2012 r.

Adres do korespondencji:

Mgr inż. Małgorzata Głuchowska

Zakład Epidemiologii

Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego-Państwowy

Zakład Higieny

Ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa

e-mail: mgluchowska@pzh.gov.pl